

BELLAS ARTS

La Sirena y Lo Tritón

De dijous á dijous

Finis coronat opus. — Carta del Sr. Mauri

UN "LLUM"

SEGURAMENT qu' á l' hora de passar mos estimats llegidors sos ulls (que Santa Llúcia 'ls hi conservi) per aquestas ratllas, ja no se 'n cantarà gall ni gallina de las islas Filipinas, com á horas d' ara ja no 's canta gallina ni gall, de Cuba y de Puerto-Rico.

Obligats, segons *El Ciero*, á reconcentrarnos en el *solar nacional*, per plorar aqui *nuestra pasada grandexa* y reconstituïrnos *por medio del trabajo*, podém ja donar per perdudas una porció de cosas que fins ara havían format part integrant del nostre modo de ser, de las nostras costúms y de la llengua nacional.

Aixís tením que las *americanas*, sense un pam de terra á América, deuen arreconarse de la nostra indumentaria. Ara no 'ns queda mes prenda de cós que la *chaquetilla* per tot dia y la levita pe 'ls jorns de ceremonial.

Tampoch tenen rahó d' existir las *americanas* de las taulas d' aygua y anís. Com á begudas nacionals serán obligatorias la *horxata* per anar formant la sang del poble, y las *aranyas* pe 'ls que 's dediquin á la politica.

Las *habaneras* serán suprimidas dels programas de las societats de ball y las *pinyas americanas* de las bonas taulas, ja que d' aquesta fruyta ja 'ns en han atipat avants de perdre la soberanía, per tota una eternitat. Lo tabaco no 'ns ha de faltar, puig d' habanos veritables, tants ne varem fumar tenint Cuba, com ne fumarém sens' ellá. Lo mateix dich del casé Puerto-Rico que ¡valgam santa xicoyra benehidal no devia anar comprés en la soberanía nacional. Per lo que toca al sucre 'ns resignarém sense 'l de canya per no ofendre la susceptibilitat de donya Remolatxa, que d' ara endevant 's proposa endolcir sense competencia, la nostra vida.

Per lo que respecta á Filipinas, haurém de renyir si 's plau per forsa ab tots los mocadors de Manila haguts y per haver, inclús ab lo «*Mantón de Manila*» de 'n Fiacro Irayzoz qu' es una calamitat. Las canyas de bambú que 'ns quedin, las farém servir únicament per saldar comptes ab *inglesos* impertinents ja que gracias als d' Inglaterra 'ns quedèm sense islas. Y fins per esborrar per sempre més la memoria del gran traydor, suprimirém d' ara endevant l' *aguinaldo*... llevat cassos excepcionalíssims com lo d' implorar-lo ab décimas de ca 'l Estany.

En resúm, tot lo que siguin objectes, productes y noms, provinents d' aquellas ingratas terras tenen d' esborrarse del mapa si es que volém viure ab sossego. Sobre tot es necessari que en aras de la pública tranquilitat tanquin sas portas las botigas de *colonials* y *ultramarios*; que no 's fundi cap *colonia* agricola y que s' aboleixin l' aygua de *colonia* y 'l blau d' *ultramar*.

Totas aquestas ideas las he comunicat al amich senyor Mauri, tertuliá del Sr. Canóns y corresponsal de 'n No-

fre Llonza per'que las exposí en l' assamblea de cambras de Comers de Saragossa, per ahont ixquè diumenje en representació de la cambra de Gratallops.

* * *
En efecte dilluns al dematí vaig rebre la primera de las cartas que lo senyor Mauri 'm prometé escriurem la que copio íntegrament:

Sr. D. Beltrán del Hueso

Barcelona

Muy Sr. mio, amigo muy; Llegué el domingo á esta inmortal ciudad lloviendo á pellejos y á tonelitos. No obstante me recibieron los señores de la Comisión al bajar del chíchón y fui hospedado corazón que quieres, corazón que deseas. Reina en la ciudad gran entusiasmo y á pesar de que parece que al gobierno esta asamblea le hace almendra pues tiene el presentimiento de que entre todos le queremos hacer la astilla, por ahora somos tratados medio higo, media uva. Ahora si se pretende hacer de nosotros el buen Jesús, ó quiere pisarnos, le responderemos que en Tarragona le dan al fuelle. Hemos venido aqui con mucho espíritu y decididos á rasgar el cometa si no se nos atiende y como mañana se abren las sesiones, ya verá como no se trata de mucho ruido de bojitos y pocas blondas. Salude de mi parte al buen señor Cañones y al Onofre Chuleta cuando le escriba, quedando suyo affmo.

S. S.

Mauri.

delegado del Cuarto de Comercio de Rasca-Lobos.»

Per ser la primera vegada que 'l senyor Mauri escriu en castellá no ho ha fet del tot malament, demostrant dita missiva dugas cosas. En primer lloch que de Saragossa pot sortirne alguna cosa de bo, lo que en tot cas la próxima setmana examinarém,—si com diu lo senyor Mauri no resulta en total, molt soroll de boixets y pocas puntas—En según lloch, lo senyor Mauri demostra que domina la llengua y escriu ab tanta soltura com un modernista qualsevol... ¡com en Gual, poso per cas!

* * *
Y ara que dich de Gual... ¿Vostés no coneixen la última producció del meu melenut amich?... ¿No?... Donchs preparínse á *fruhir*, pero *fruhir* de debó. Hi ha una revista estreta y llarga que 's titula «LUZ» (com una delicada alusió al talent dels que la escriuen, que son... *llums* per deducció lógica) allí, l' amich Gual talla 'l bacallá poétich, mercé á fruyts tan sabrosos com lo que segueix, copiat al peu de la lletra:

CONFIDENCIA

—Jo crech que d' ell 's tracta

«Una companya meva
«viatjera gentil que va per l' aire
«entre sómnits va ferme una visita
«no moltes nits passadas
«per contarme quelcom qu' ho mereixia
«d' un fet que n' es passat fa poch encara
«cap enllá de la França.

Fins aquí la exposició. Suposo que ja *fruheixen* poch ó molt. No obstant farém constar que 'l fa poch encara es un rípi de bona mida y que entre 'l penúltim y últim vers hi falta *quelcòm* com un endecassilab lliure. *Item* mes; las assonancias *visita y mereixia* son viciosas segons l' art poética... ¿pero qui parla de reglas, als *llums*? Seguím:

«De moltes parets amples
«que ab tons frescals de mil llegendas parlan
ó com si diguessim dos assonants de carrera, qu' ab los dos últims de la 1.ª estrota ne fan quatre
«las figuras va dirme
«qu' en van desapareixer com fantasmes
«deixant en solitud els paisatjes
y torném á la repetició d' assonancias, ab l' aditament del últim vers curt

«Als boscos no pintats varen fer via
«persseguint els llorers en sa follia
y aquí consonancia *que te crió*
«y carregats de branques
«varen ovrirse pas per entre 'ls núbols
«tot cantant confós himne d' alabanssas
aixís ab dugas *esses* (*alabanssas y persseguintse*) com símbol de las *esses* que fa en Gual fugint de las reglas
«Lo qu' á dalt va passar,
«no va contarmo...;

pero en cambi li *comptaria* que demanés privilegi, pe 'l nou sistema de partir versos endecassilabs y per la seva ortografia *sui-géneris*

«L' an demá las figuras altra volta,
«destacaban demunt dels paissatjes
pero no diu qu' á l' *an demá* feya versos coixos, com l' últim.

«d' aquellas parets amplas,
«y en sons rostres s' hi veyá l' alegria,
«del fill anyoradís qu' alaba 'l pare,
«qu' ha fet per alabar-lo quant podia...
aixís ab punts suspensius y tot, á veure si resulta bo un vers tant incoherent y rípiós com l' últim transcrit.
Ara ve 'l final.

Veos (?) aquí 'l que va dirme ma companya viatjera gentil que va per l' aire,
d' aquet fet qu' es passat fa poch encara cap enllá de la França.

Adrià Gual.

En los últims quatre versos hi ha un verdader *disloque* d' assonancias com per demostrar que 'l númen del melenut poeta no té aturador. No obstant, vostés me dirán que m' hi repenjat excessivament en la forma y que dech fixarme també en lo fondo.. ¿Lo fondo? ¿Pela, que no endavinan de que tracta l' amich Gual en eixa composició? Donchs no tracta de la qüestió Deyfrus, ni del conflicte Fashoda... Tracta senzillament de la mort d' en Puvis de Chavannes y es una e'egia que 'l seu temperament ploricó y melengiós, dedica á la memoria del mestre francès. Vostés no ho haurian endavinat ni jo tampoch, á no ser perque l' eco dels *llums* d' ahont transplanto la poesia (?) m' ho ha fet entendre.

Y... ¡prou per avuy!

BERTRÁN DE L' OS.

ENGANY Y SOBRE MENTIDA

Al amich del cor Claudio Amorós (Noy petit de ca 'n Bordas)

N' es la gran seca mentida
reyna absoluta del mon
ja que 's ment desde 'l infancia
hasta que baixém al clot;
ment lo tonto, ment lo sabi,
menteix fins l' emperador...
per xo vivim enganyantnos
mútuament los homes tots
lo qual qué, vaig á probarte,
ab curt ingeni, lector
si es que tens flema sobrera
per digeri aquets versots:

De petits ja se 'ns enganya
ab promesas y *babons*
logrant axis nostres pares
que cèssin plors y soroll;
ja mes grandets, al estudi
per fens saber la llissó
lo mestre 'ns dona sants, premis...
y estudiém ab esforços,
quan ja l' edat nos ob'iga
à pendre ofici allavors
'ns enganyan desde 'l amo
al mosso, es á dir tothom
y hasta si tenim xicota

conteu que 'ns *amaga l' óu*,
l' amich també 'ns ensarrona,
fa 'l mateix lo venedor
y hasta el govern nos enganya
quan tupineja eleccions
y axis ne passém la vida
y així arrivém á la mort,
pas trist en que las mentidas
se 'ns venen al per major.

Allá al llit quan l' agonia
fa estremir lo nostre cos
se 'ns repeteix mil vegadas
que 'l mal que tenim, es poch,
que es sols una ventrellada,
un cop d' ayre qualsevol
que la febra es molt petita,
que 'ns marxa normal el pols,
y os fan la cara riallera
y vos menjan à petons
per poguer dorar la píldora
y *engallinarvos* millor.

Ve que 'l malalt va acabantne
las forsas, tan, que es mitj mort
¿qui li dirá? se preguntan,
¿de quina manera? ¿com?
van repetint en veu baixa

las personas que te al vol;
fins que, salta una *beyata*
resolta: L' hi diré yo,
¿se la creurá...? com qu' es la última...
després d' aquesta... á n' el clot.

—Veus fulano, aquí á la terra
per tu no hi ha remey bó,
si 't visitava *Nostramu*;
ajudat d' un sacerdot
certa estich, recobriria
la salut ton débil cós.

—Que vingá ja res m' importa,
tant se val probarho tot,
diu l' infelís en veu baixa
banyat per freda suhor;
y en efecte, lo combregan
lo malalt ne tors lo coll,
fá un badall, convulsioneja,
tanca 'ls ulls y .. queda mort
y ab la darrera mentida
content marxa al altre mon,
després... ja li dirán missas
per entrá á n' el cel de cop...

¿Qui sab si també 'ns enganyan
mes enllá de nostra mort?

S. BRUGUÉS.

DIGAM LO QUE FUMAS, Y 'T DIRÉ QUI ETS.

Aquet vol fumar á tot pasto cigarrillos *engomats*?... Donchs es, per mes que no ho vulgui, *gomós* pe 'ls quatre costats.

Fuma *pitillos*, y sempre li vé un mareig horrorós?.. A pesar de sa estatura, pot dirse qu' es un *mocós*.

Per tot día fuma habanos, deixantlos casi, sencers? .. Aquet, si acás no es ministre es del *gremi de bankers*.

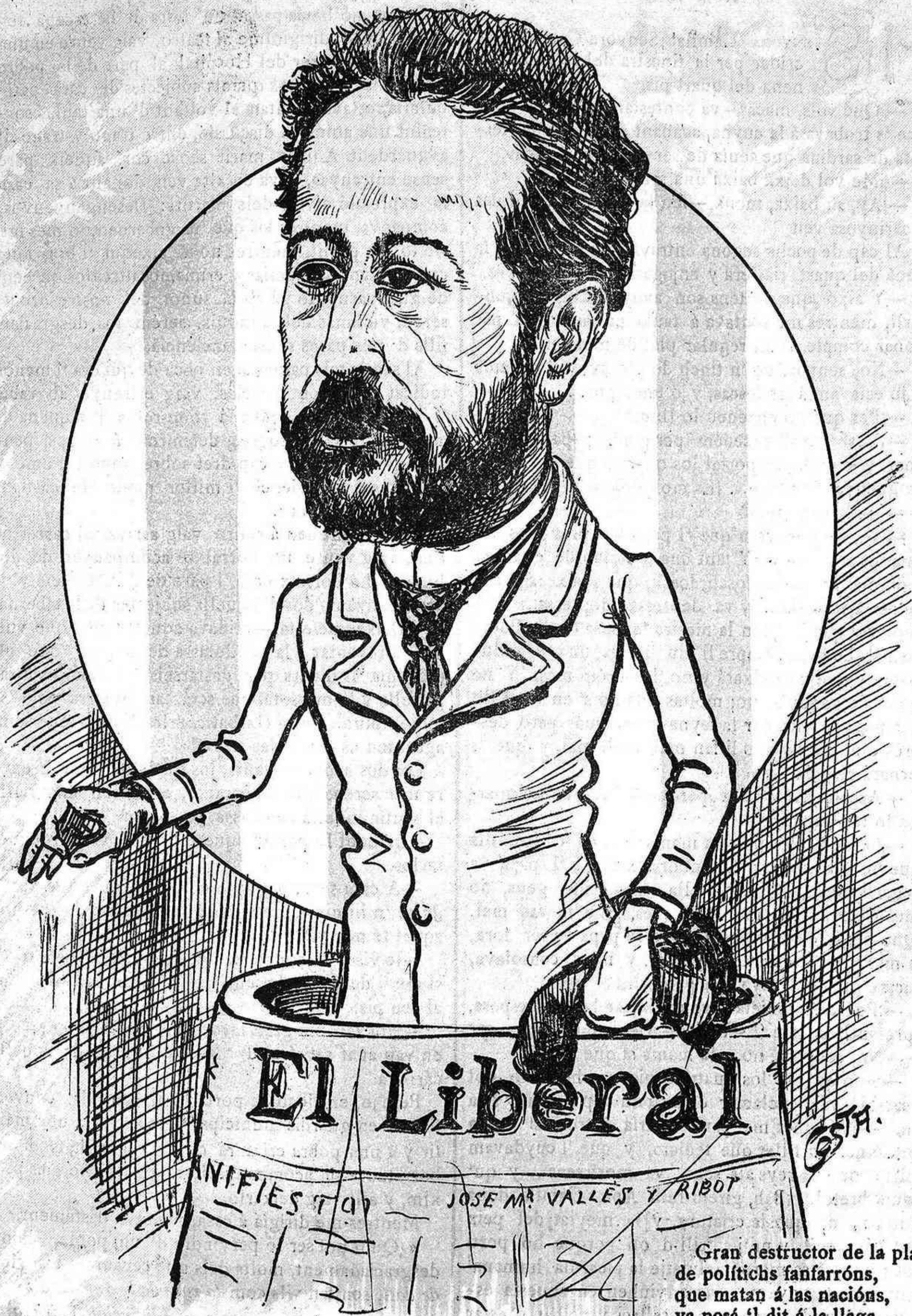

Quan llensan una burilla casi bé la pesca al ayre?... Donchs, ja pot ferse una aposta, qu' aquet pobre es un *trovayre*.

Tovar's

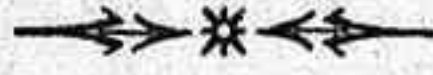
LA TOMASA

LOS REGENERADORES

Gran destructor de la plaga
de polítics fanfarróns,
que matan á las naciones,
va posá 'l dit á la llaga
en sas breus declaraciones.

LO PARE DE L' ANTONIETA

SENYORA Camilal ¡Senyora Camila!—va cridar per la finestra del cel-obert, la nena del quart pis.

—¿Qué vols, maca?—va contestar la meva dona que 's trobava á la cuyna, acabant de fregir la ter-seta de sardina que tenia de servirnos per' sopar,

—¿Me vol deixá baixá una mica?

—¡Ay, sí; baixa, mona,—feu la Camila, ab dolsa y carinyosa veu.

Al cap de poch's segons entrava al nostre pis, la nena del quart, riallera y enjogassada com sempre.

—Y aixó ¿que no tens son avuy?—vaig preguntarli, mentres me sentava á taula, preparantme per donar compte d' un regular plat de mongetas.

—No, senyor, no 'n tinch de son avuy. La mama y jo estavam á las foscas, y jo tenia por...

—¿Per qué no enceneu lo llum?

—¡Ves! No l' enceném perque 'l papa s' en ha anat, y s' en ha emportat los quartos que la mama ha guanyat fent fistó... ¡Es molt dolent lo papa!

—¿Ja haveu sopat?

—No, senyor, com' que 'l papa ha [prés tots] los quartos á la mama. Y tant que li costan de guanyar ¡pobreta! Encare es fosch, fosch, que s' aixeca y comensa á treballar... y va depressa, depressa... mes depressa que jo quan la mestra 'm posa tasca. ¡Pobre mama! ¡Lo papa sempre li diu qu' es una «gandulassa» y que 'ns deixarà y no 'l veurém més. Y no ho es de gandula, no; molts nits no s' en va al llit per poguer entregar la feyna l' endemà; pero després diu que 'ls ulls li fan mal, molt mal, y que 's tornarà ciega...

—Ascolta, Antonieta ¿perque us los pren los quartos lo teu papa?

—Jo, no ho sé; pero la mama va dirli l' altre día que 'ns los prenía per' emborratxarse, y 'l papa va pegarli, molt, molt, pero ella no va cridar gens, no mes li deya: «No 'm peguis més, que 'm fas mal. Que desgraciada soch! Y quan lo papa va ser tora, la mama 's reventava de plorar, y no 's consolava, encare que jo ¡li feya mès petóns!...

—¡Pobre Antonieta!—va exclamar la meva esposa, apretantla contra 'l seu pit.—¿Deus tenir gana, oy?

—No, senyora, no... la mama si que 'n tèn!

—Sino qu' ab los matrimonis un hom no pot ficarshi—vaig exclamar donant un cop de puny á la taula—á n' aquet mal pare lo faria á trossos! Quan penso qu' un fillet que teniam, y que 'l cuydavam millor que 'ls reys als seus, va morirsens... y qu' aquet bretol... ¡Bah, girém full! Apa, Camila dona mitj pa á n' aquesta criatura, y ¡la meytat del peix qu' has fregit, y mitj cetrill d' oli, perque ho porti tot plegat á sa mare ¡malviatje la picardia humana! qu' aquesta noya y sa mare, viuhén en aquesta escala, y han de sopar com nosaltres y no han d' estar á las foscas com las ratas-pinyadas.

La meva esposa ab los ulls prenyats de llágrimas,

va posar en un cistell lo que jo li havia dit, y va donarho á l' Antonieta, la qual lleugera com una centella va pujar al quart pis.

Encare no havia passat un' hora de la escena relatada, quan, dirigintme al teatro, vaig veure en una taberna del carrer del Hospital al pare de la pobre Antonieta. Ell y uns quants subjectes de cara patibularia, estavan sentats al voltant d' una taula, sostenint una animada discussió, entre trago y trago d' ayguardent. Aqueix marit sense cor, aqueix pare sense entranyas, deya en alta véu, donant á sa cara la expressió divina dels mártirs: Desenganyevos, companys: mentres los que 'ns governan, no mes mirin lo seu profit, mentres no s' aixequi 'l bras que castigui tantas infamias y crims, nosaltres los qu' hem de guanyarnos lo pá ab la suhor del nostre front, serém víctimas dels ganduls, serém los desgraciats fills d' uns pares sense conciencia.

Al sentir tals paraulas en boca de qui era 'l menos indicat pera pronunciarlas, vaig estrenye ab rabia 'l meu bastó y anava á romprel á l' esquena d' aquell pare vil, pero vaig detenirme á temps, pensant que jo no tenia cap dret sobre aquell home y que no era la violencia 'l millor modo de castigar las culpas humanas.

Quan anantmen á retiro vaig arribar al carrer de casa, vaig veure un borratxo acompanyat de dos homes. Lo borratxo era 'l pare de l' Antonieta y 'ls acompanyants dos d' aquells subjectes de la taberna.

—Deixeume estar—cridava aquell taul—que vull anar á reventar á la gandulassa de la dona, que m' escatima 'ls diners per gastarsels ab lleminaduras per ella y la mossota, que serà tan bagarra com sa mare. ¡Mira... mira Garbat... mira Xato.. que si m' aguanteu us treuré las tripas!

Los dos acompanyants, los quals no estavan gayre mes serens que 'l borratxo, esclafiren una rialla al sentir aquella amenassa.

—¿Ahont lo porteu aquest home? vaig preguntarlos.

—A casa seva, per' que dormi la mona que porta. ¡Ja se 'n hi girará de feyna á la seva dona!... perque aquet té mal vil!

—Jo visch á la mateixa escala—vaig observar—y si me 'l deixeu jo 'm cuydaré d' acompanyarlo fins al seu pis.

—Nos farà un gran favor—me contestaren, y s' en van anar satisfets d' haverse lliurat d' aquella càrrega.

Pero jo, en lloch de portarlo al seu pis, convertintme en guardia municipal pera salvar á una mártir y á una pobra criatura de las brutalitats d' un borratxo, vaig acompanyarlo al quartelillo mes próxim, y allí vaig deixar-lo.

Mentres me dirigia á casa, pensava tristement:

«¿Quin pot ser lo pervindre d' un poble, ahont, desgraciadament, molts dels que censuran los vicis de dalt, son tan vils com lo pare de l' Antonieta!»

Llicenciat Vidriera.

Per la copia

A. GUASCH TOMBAS.

“Apoteosis final,”

Qui tinga amor á la patria;
no sábiga ahont anar;
busqui 'ls espectacles gratis
y no tingui mals-de-cap,
vagi al desembarcadero
de la plassa de la Pau
cada vuyt ó quinze días,
tot sovint, de quan en quan,
á veure com *sán entrega*
dels que venen d' Ultramar;
y li asseguro, li juro
que, si hi vá, no hi tornaré.
¿Perqué? ¿qué vull dir?... qui vulgui
saberho quan vingui 'l cas,
amigu, que ho vagi á veure...
No m' embolico ¡caràml!
ni estich per brochs donant compte
dels ditxosos (?) desembarchs.
Mentres 'l *llápis roig* vagi
fent creus à dojo, á tot drap,
no vull dir rés dels que tornan
d' Ultramar... ¡Déu me 'n regard!
¿Qui son 'ls que desembarcan?
Ja 'm guardaré de parlarn'...
Fà poch días que 'n vaig veure
saltá en terra no sé quants,
(que no diré quina cara
que feyan, perquè no cal)
y al escoltar lo que deyan
—'ls que podían parlar—
aixecant la séva vista
monument amunt, cap dalt
de la columna de ferro
que aguanta al *primé Almirall*,
(á qui váren... batejarlo
ab epítets tant *salús*
que—diuhen—li tremolava
d' emoció aquell dit tan llarch)
venían ganas, creguéume,
de saltar, ballá... y parar
tot venint á la memoria
lo recort *beneyt* ¡y tant!
de Colon, 'ls Reys Católics,
la Rábida, 'l port de Pals,
'ls Pinzóns, las Carabelas
y 'ls indios americans...
Y fins tentacions venían
—si no fós la Urbanitat—
de *fé un corte* á las Américas
y *ser setze* al Occeá.

*
*
Precisament la nit antes
estava jo trasplantant
un poema, rica joya
del gran poeta mexicá (1)
que cantá aquella epopeya
del Nou Mon com no se sab
ho hagi fet un altre vate
tant allí com aquí, igual.
Permetéume que 'os transcriga
uns quants fragments exemplars,

—per mes que perdin son nervi,
la sava, al ser trasplantats—
retratant de sublim modo
á Colon, geni del mar:

«¿Qui es aquest home?
¿quin zel lo guia?
¿qu' es lo que busca
ab sa mania...?
Foll que, somiantlo,
Occeá endins
un Nou Mon cerca
fora 'ls confins...»

¿Perqué en son front l' arruga está marcada?
¿Perqué eixa eterna flama en sa mirada?

Quán ha deixat la sombra un horitzó;
quan apareix un astre en l' Orient
guiant al home perdut en son doló;
quan de la Llibertat Sol explendent
desvaneix la foscó, la Esclavitut;
y un profeta agonitza en lo Calvari...
d' una idea la llum té la virtut
de brillar en la ment d' un visionari.
—Pera aixecar de la nit
mij mon, tot un hemisferi,
deume un punt d' apoyo (diu
qui 's creyan sense senderi);
que pera realisar
ma idea, ma sublim obra,
la palanca de la fé
que guardo me basta y sobra.

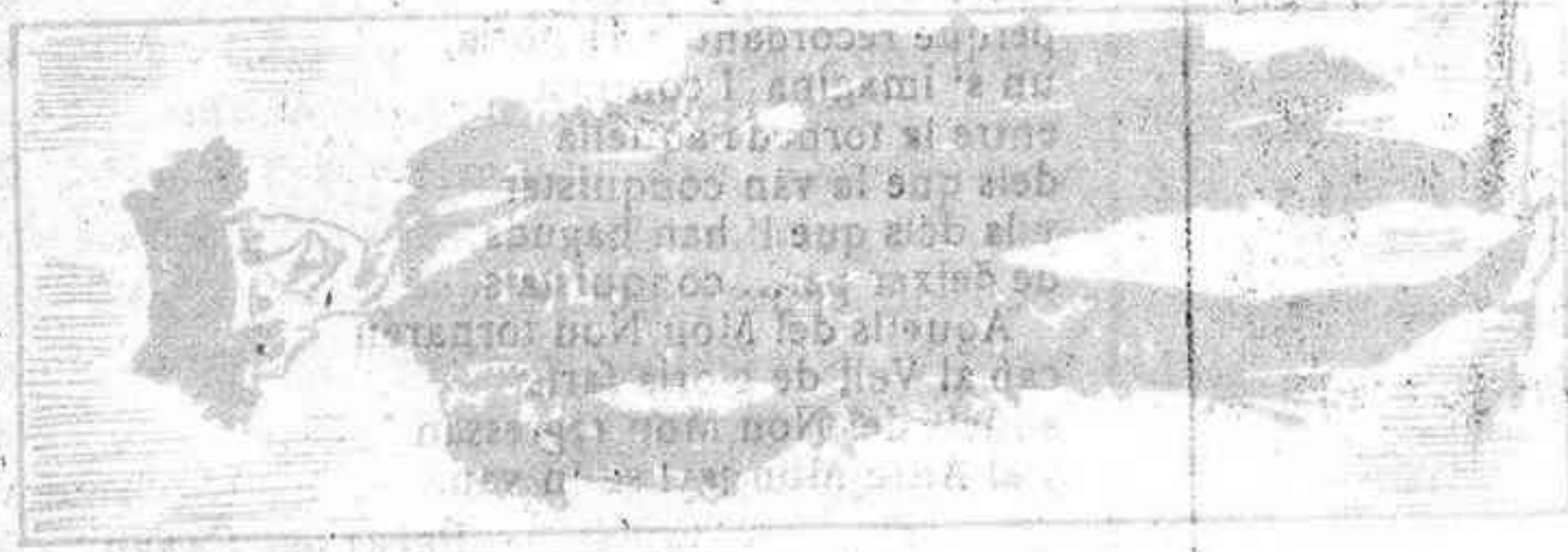
Dret, sol, en la proa—del vaixell d' Espanya
clamava aquell home—ab sublim accent:
—En nom de Deu, amo—de Cels y de terras,
desperta, desperta—Mon Nou. Continent.
Y com diví eco—sortit de las ayguas
de sopte va ohirse—pe 'ls ámbits la veu
qu' encare ressona per tot—dihent ¡¡Terra!!
¡Paraula emanada—del Trono de Deu!»

Etcetra... D' aquella terra
conquistada pam á pam
tornan tots aquets que deyam
dihentli per sempre—¡Adéu siau!
Después de llegí 'l poema
del trovador mexicá,
l'aná al moll quan desembarcan
subleva molt mes encar;
perque recordant la Historia,
un s' imagina 'l contrast
entre la tornada aquella
dels que la van conquistar
y la dels que l' han haguda
de deixar per... conquistats.

Aquells del Mon Nou tornaren
cap al Vell de gloria farts;
aquets del Nou Mon regressan
y al Altre Mon ¡ay! se 'n van.

PEPET DEL CARRIL,

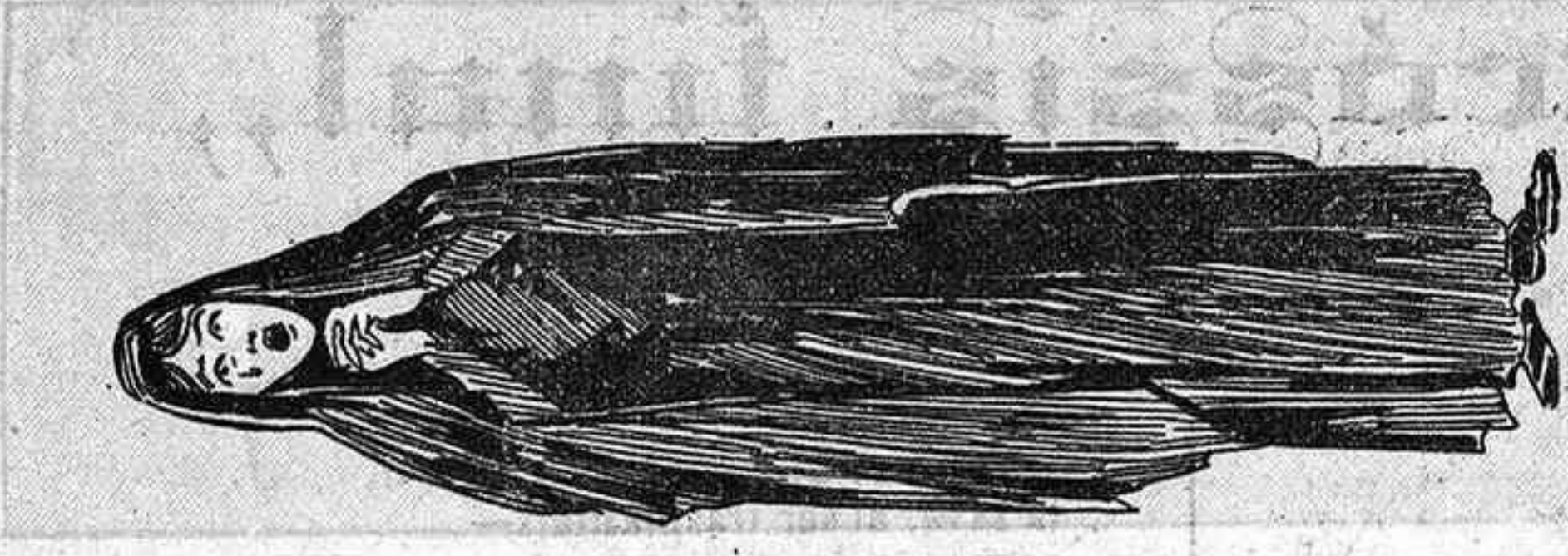
(1) Sierra: lo primer lirich del Yucatán.

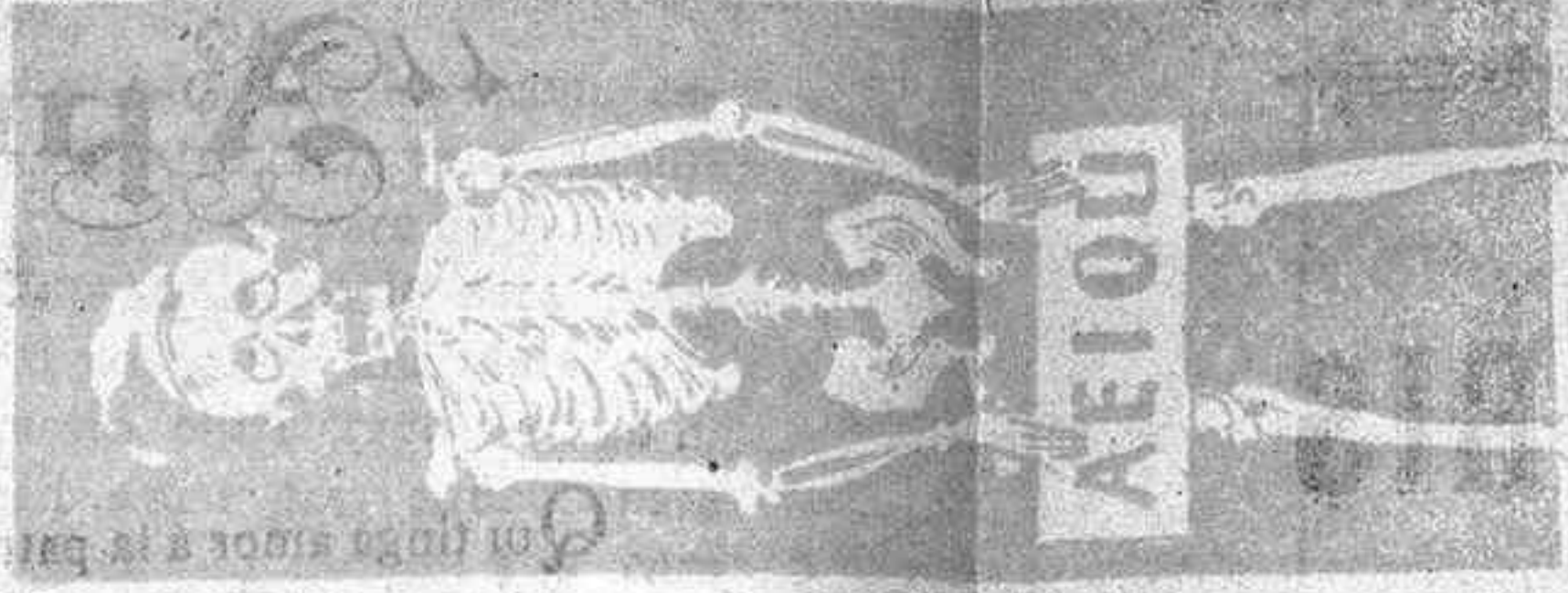
¡Sense pare!

Incitants, voluptuosos y pietóricos de vida, dissapte las engolía la mar-quesina cursi del Liceo. Recordeulas. Son las mateixas que omplenan los palcos del Gran Teatro en las inaugurals de cada temporada. Fillas del tant per cent y de la Bolsa, refractarias als cataclismes de la patria, ellas son las únicas usufructuarias de la suprema felicitat.

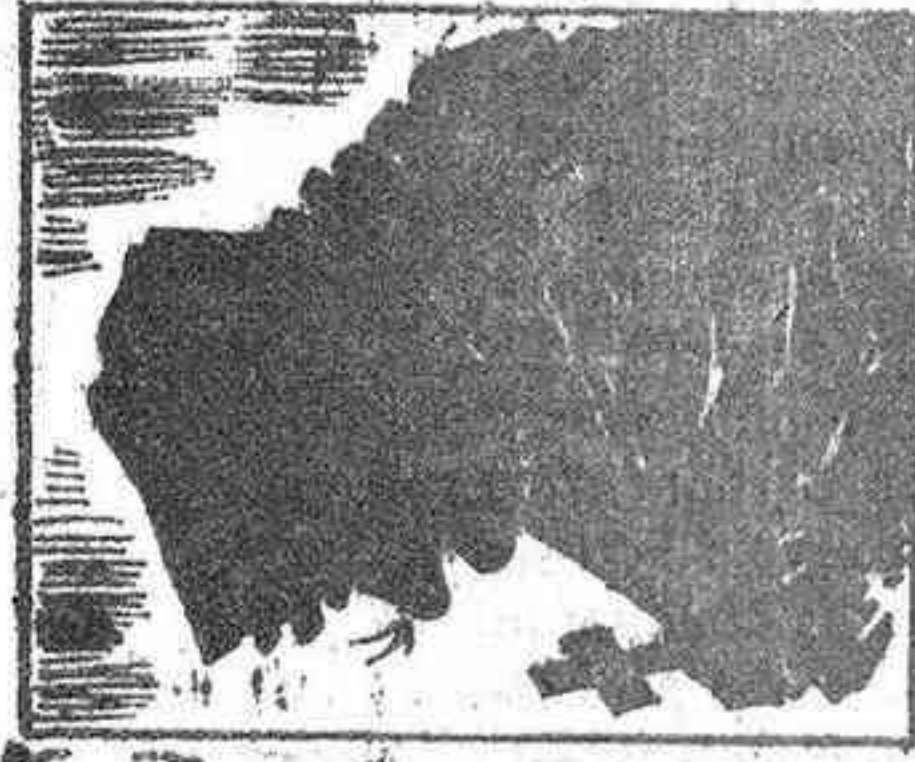
¡No 'l veuré més!

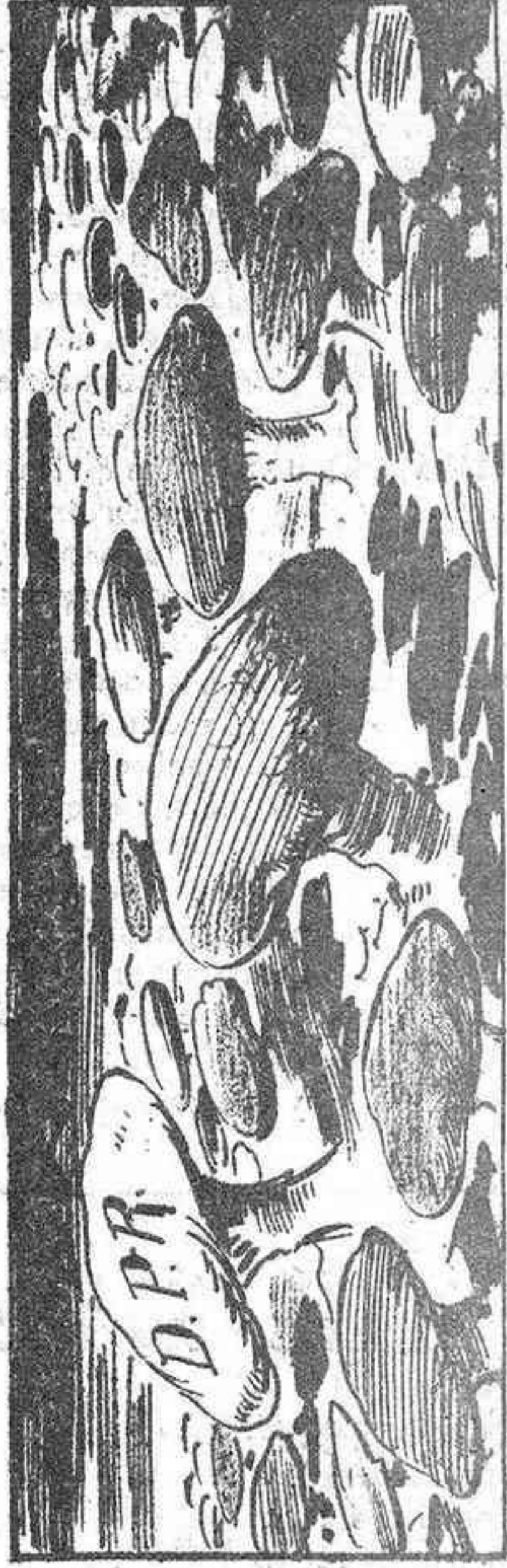
CIENCIA

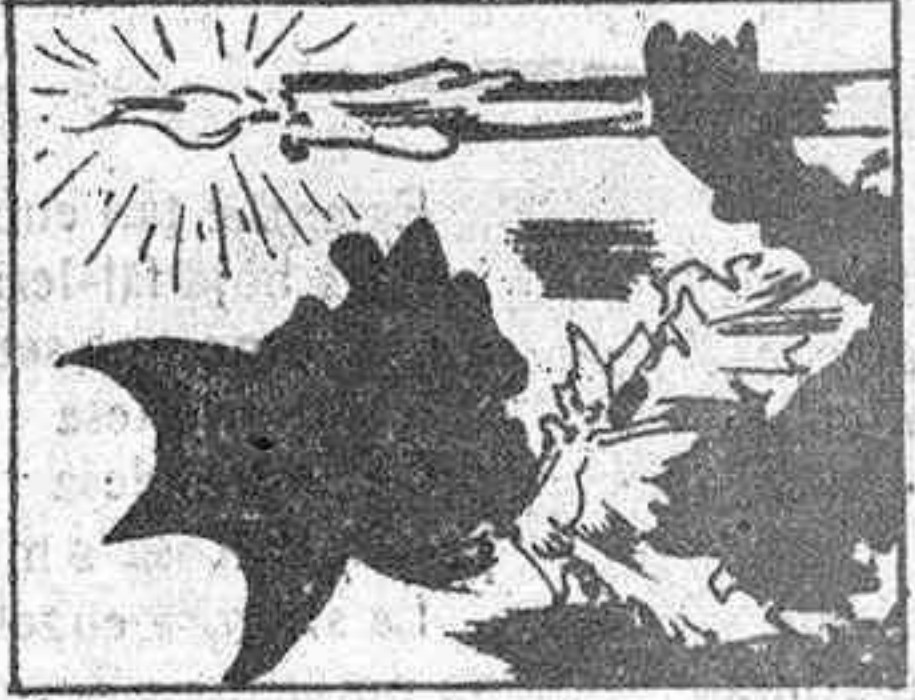
Un rengle de butacas de plataes, vist y copiat del natural desde 'l quint pis del Liceo.

FE

BOLETS VENECIANS

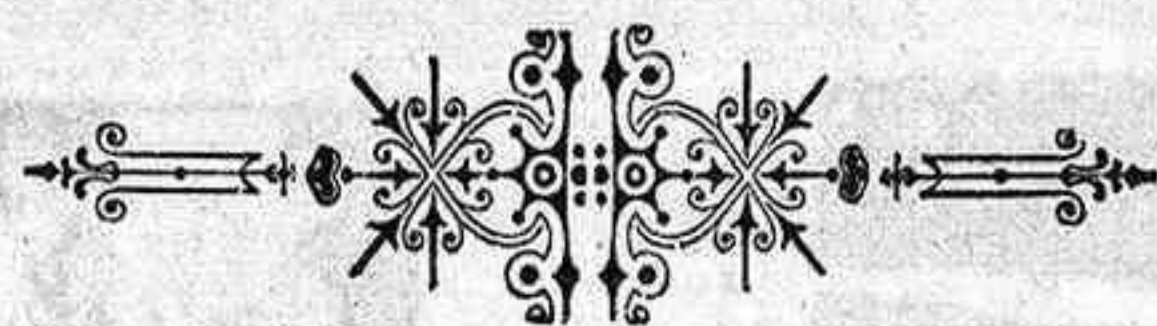

PROGRES

La Pastoreta de Hostalets

Elissa era la Roseta,
la mes guapa pastoreta
de lo poble de Hostalets,
quan trascava
y jugava
pel bosch ab'sos cabridets.
Molt lleugera y saltadora
l' hauriau vist á tot' hora
corrent darrera 'l remat,
y somreya
quan se veyá
dalt del cim mes enlayrat.
Pro avuy neva y demá glassa,
y mesada tan escassa
li donavan, qu' está c'á,
¡pobre nena!
ne té pena
per que 's fà grandeta já.
Véu á sa mare malalta
de... butxaca, y tant s' exalta
que un dia li diu així:
—¡Ay! mareta,
la robeta
preparéu, que vull fugi.
Me 'n anire á Barcelona
à buscé una casa bona
pera servir, que convé
que m' *apanyi*,
y 'l que guanyi
tot á vos ho enviaré.
Sa mareta no ho volia,
pero tant eila insistia
que per fi un dia marxà;
y en mal hora
la pastora
casa per servir trobá.

Essentne tan encisera
inspira boja fal-lera
á n' al amo que serveix;
y ab prestesa
sa honradesa
pert, y la Rosa 's marceix.
La senyora engelosida
va notar'ho; y desseguida
pera tirarla al carré,
la porta obra
y la pobra
surt plorant fins que vegé.
á la vella *celestina*,
que ab tó llastimós diu: Vina,
filla que 't vull recullir,
y confiada
la ex-criada
à sa casa aná à dormir.
y ara la pobre Roseta
la mes guapa pastoreta
de lo poble de Hostalets,
ja es *senyora*
y à tot hora
la visitan senyorets,
Es à trista, y fa gatzara
quan pot socorre à sa mare
à qui escriu desde 'l bordell;
y pobreta
en sa carteta
li sol dar aquest concell:
Quan sigan grans mas germanas
no volgau, si 'n tenen ganas
deixarlas servi á Ciutat,
que avuy corra
una patxorra
y uns *senyors* que fan fredat
L' AVI RIERA.

TALONARIS

PERA

apuntacions del sorteig de Nadal

Magníficament litografiats é
impresos á dugas tintas,
ab l' alegoría de la Fortuna

Los de 100 fullas, á 80 céntims

„ „ 50 „ á 50 „

VENTAS AL PER MAJOR Y MENOR

LITOGRAFÍA BARCELONESA

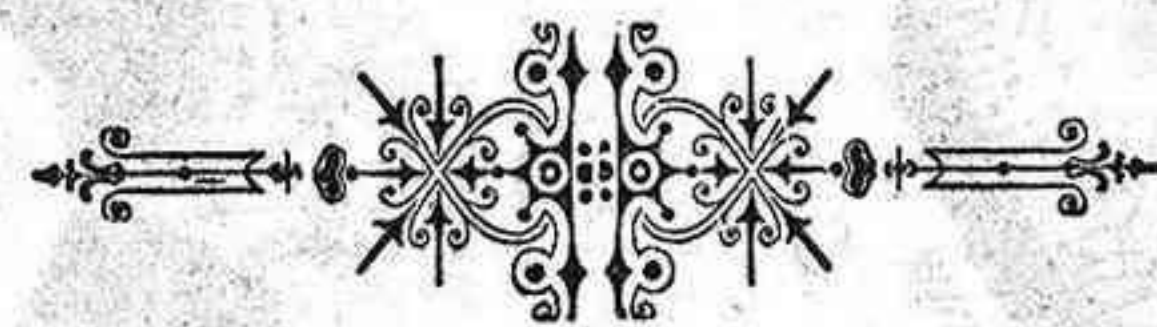
DE

RAMÓN ESTANY

6, Carrer de Sant Ramón, 6 -- BARCELONA

Als senyors Corresponsals de LA TOMASA, llibreters, kioscos y demás
punts de venta se 'ls farà lo desquento acostumat.

LA SALAMERA

—¿T' agrada en Pepet?—Ay, no!
camina d' una manera...
sembla que porti al darrera
un manyoch gros de cartró.

—¿Y en Pau?—Aquell tan pallás...
fuig, dona, fuig... vaya un jove,
ne fá unas com un cove
y no més se li veu nás.

—¿T' agrada en Pere?—Pobret,
es petit, massa petit.
Es un tipo desnerít
que no té ni mitj xavet.

—¿Y en Carbonell?—Es un ase.
No té un xavo y fá 'l senyó.
No 'm parlís d' aquet minyó...
Nada, que no fá per casa.

—¿Y en Masclans?—En Masclans!
—cái

Es un xicot massa elástich.
No 'm parlís d' ell que 'm fa fastich
—Doncas, quin t' agradará?

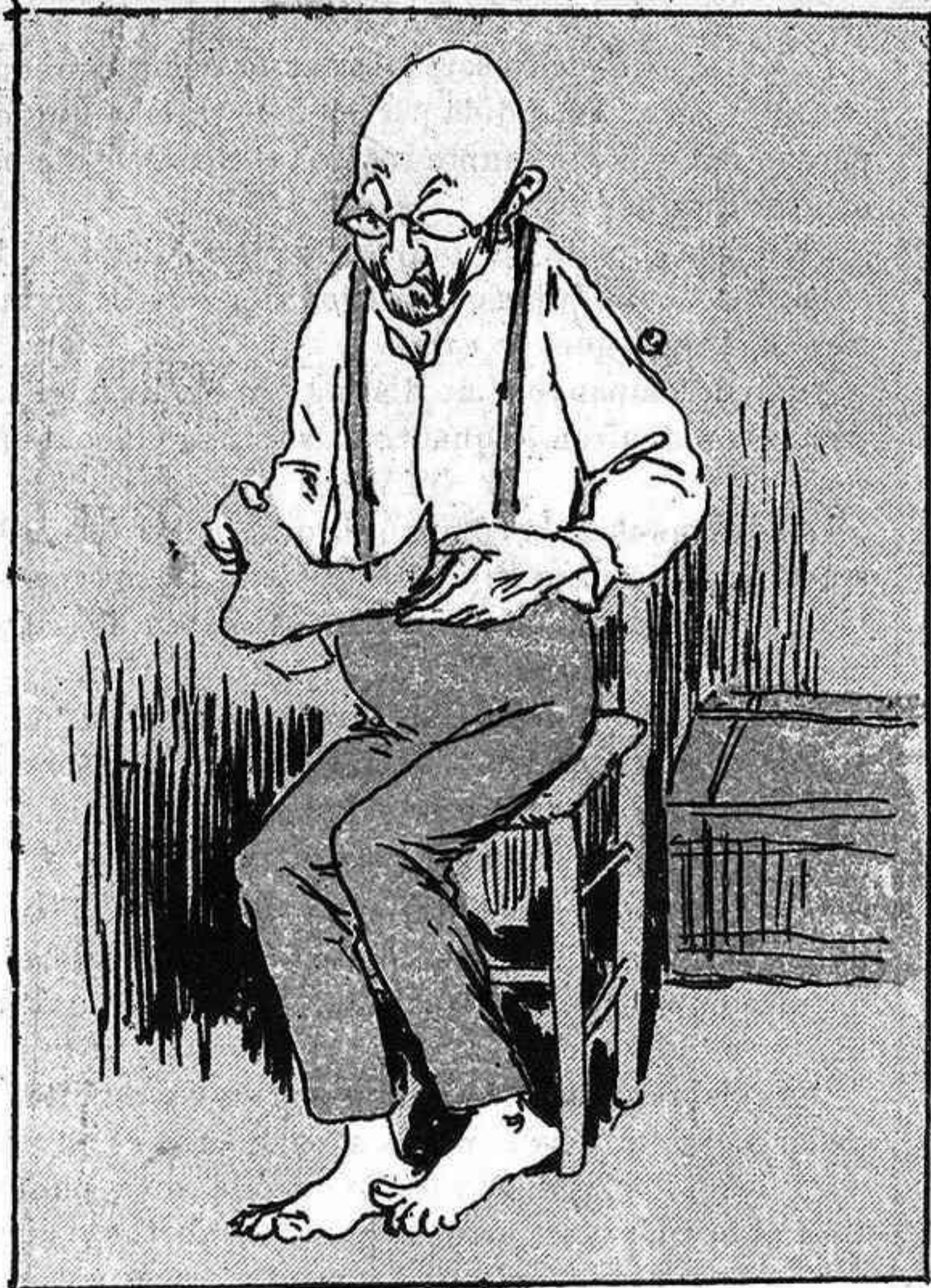
No agradantli en Pau ni en Pere
ni en Carbonell ni en Masclans
ha quedat la salamera
per tia, per vestir sants.

Ara qu' está experiensada
y veu mes clara la cosa
ha quedat molt rebaixada
sa conducia *perfilosa*.

Prou voldria en Pau ó en Pere
en Carbonell ó en Masclans,
pro ells li diuhen:—Salamera,
vés, quèdat *per vestir sants*.

EMILI SUNYÉ.

LA TOMASA
¡PLUJA!

—Sempre cauhen sobre meu
totas las penas plegadas...
Ara que plou, es quan tinch
las botas mes foradadas.

—Cada vegada que plou,
es quan soch mes desitjada...
puig arremangantme un xich
veuhem que soch ben formada.

—¡Ben vinguda sigas pluja
mentres hi hagi al mon modistas!...
Oferint lo meu parayguas
que n' hi fetas de conquistas!

TEATROS

LICEO

Notable execussió ha obtingut la ópera del mtre. Bellini *I puritani* havent si distingit la tiple Srta. Pinkert tan en la difícil *polaca* (pessa de proba en las tiples lleugeras) com en l' aria del segon acte y *duo* del tercer.

Digne company de la Srta. Pinkert siguié lo célebre tenor Sr. Bonci, de qui s' esperava un gran *succés* com aixís succehi, puig qu' al fernos gala de sa inmillorable escola de cant y envejable veu, 'ns feu gosar extraordinariament ab son divi cant *à fior di labro* sentinse extraordinariament aplaudit é interromput en totes quantas pessas de *obligo* te lo tenor.

No cal dir en quina pesa agradá mes; en totes arrebatá.

Debutaren en aquesta ópera los Srs. Sottolana y Scarneo baritono y baix respectivament, que estigueren discrets en lo desempenyo de sos respectius personatjes.

La ópera *I puritani* siguié concertada per lo mtre. Vehils y ab dir que compartí lo triunfo ab la Srta. Pinkert y lo Sr. Bonci, queda fet lo millor elogi de que ho feu com un verdader mestre.

Pera ahir estava anunciat *Il barbiere de Siviglia* per lo mateix *quadro* que ha cantat *I puritani* y pera últims de setmana la ópera favorita de nostre públich *Gli Ugonotti* que ademés de servir pera *debut* de la Srta. De-Frate, de quina artista ne tenim grans noticias, será desempenyada per la Srta. Pinkert y Srs. De-Marchi, Sottolana, Giraldoni (Saint Bris) dirigidas abduas óperas per lo mestre Sr. Cimini.

Felicitem al empresari Sr. Vehils per las mostras de activitat que 'l distingeixen.

ROMEA

Lo dilluns últim tingué lloch l' estreno de la juguina en un acte, original de D. Enrich de la Selva y titulada *Lo secret de la neboda*, la qual ab tot y no ser de gran forsa cómica, entretingué agradablement al públich.

Lo dia següent va efectuar-se l' estreno del drama en 3 actes y en prosa, original de D. Manel Rovira y Serra y que porta per titol *La Mel*.

Lo Sr. Rovira logra en aquesta obra, apartant-se de recursos gastats, interessar al públich, lo qual segueix atentament lo curs del drama, que presenta caràcters ben trassats y escenas palpitants y conmovedoras, així com altres verdaderament enginyosas, com la final, en que l' autor demostra no escás talent.

Per lo que respecta al desempenyo de *La Mel* cal fer particular menció dels Srs. Borrás, Solér y Santolaria, los quals interpretaren brillantment sos respectius papers, que per altra part, son dels que ja 's portan la salsa.

NOVETATS

La *reprisse* en aquesta temporada de lo melo-drama *Los pilletes* ha sigut com era de preveure molt ben rebuda ja que las representacions dadas, s' han vist sumament conregudas.

Pera lo major éxit de la obra, en lo present any, s' han estrenat las decoracions dels quadros tercer y seté que com obras dels escenógrafos Srs. Moragas y Vilumara obtinueren la general aprobació.

Ab ditas decoracions, resulta actualment, comp'ert y expofés pera aquesta obra lo decorat.

Lo desempenyo que s' hi ha donat en lo present any, no ha desmerescut gens del que creyam inmillorable l' any pasat, per lo que han sigut molt aplaudidas las Sras. Salá, Parejo, Blanco y Vinyals y los Srs. Muñoz, Vigo, Simó, Colóm, Raso y Rausell.

CATALUNYA

El beso de la duquesa, sarsuela darrerament estrenada, siguié sumament aplaudida per lo ben tramat que está lo pensament que sens dupte inspirá al Sr. Delgado pera escriurer dit *quadret*.

La música que hi ha compost lo mtre. Chapi es del tot superflua y sens dupte comprenetho aixís dit compositor no s' hi trencá gens lo cap.

En lo desempenyo s' hi distingí lo Sr. Rodriguez y los demás arrodoniren lo *quadro* en sos insignificant papers.

TÍVOLI

L' aditament de la companyia que hi havia en Saragossa á la que actuava aquí ha sigut sumament acertat, per lo que resulta una numerosa *troupe*, capás de satisfacer al mes exigent en l' *art* Equiestre y Acrobátich.

Se distingeixen en gran manera las germanas Alegria, Rosita del Oro, germanas Chiarini y los Srs. Briatore, Donetti, Bedini, y Clonws Brossa y Palisse.

EDEN-CONCERT

L' altra setmana debutaren 'ls *duettistes* Rebour-Stella que 's fán aplaudir ab sas *chansonettes* originals, si bé no poden compararse ab altres notabilitats en son género que han trepitjat aquest escenari.

'Ls célebres tiradors argelins son en l' actualitat lo verdader atractiu; y bona proba n' es l' augment d' entradas cada nit. La veritat, admira de debó la seva punteria tirant al blanch sense errar ni un tret, ab tot y disparar á voltas en posició horisontal mirant al revés y d' esquena al blanco ab ajuda d' un miral'et. Son aplaudidíssims.

La companyia de sarsuela té en estudi la coneguda obra *Agua, azucarillos y aguardiente*.

SALA ESTELA

CONCERT MARCET

Lo jove pianista D. Arthur Marcet, deixeble del eminent Vidiella, dongué en lo passat dissapte un notable, concert obtenint un extraordinari exit per l' escepcional mecanisme que posseheix y lo important coneixement de la música clásica y ab aixó se remontá á la altura dels primers concertistas en son género.

En lo programa que executá hi figuravan composicions de Tschaiowsky, Chopin, Weber, Beethoven, Listz, Bizet, Godard, Rubinstein, y Saint-Saens, es á dir la plana major dels grans compositors, y en totes las pessas demostrá las envejables aptituts que atresora arrebatant de un modo extraordinari en lo *minuet* de *L' arlesienne* y en la melodia en fa major de Rubinstein.

Campanadas

Supliquém als nostres lectors nos dispensin, si tant en la part d' ilustració com en lo text de nostre periódich observan alguna deficiencia, puig com la censura ab son *llapis roig* sembla que sent per nosaltres especial predilecció, es rara la setmana que no mutila bona part de LA TOMASA, lo qual nos obliga á tenir que suplir á correuyta tant los ninots com los treballs literaris declarats inseribles.

Diuen de Madrit, qu' un diputat ha visitat la Carcel Modelo; no com á curios, sinó com á dispeser.

Pero, com que 'ls tractes no devían agradarli, n' ha sortit mediant fianza de 10.000 ptas.

Celebrariam, que quan hi hagués motius, se repetissin semblants visitas y semblants fianzas.

No sempre han de ser los periodistas, los que paguin los plats trencats.

Lo simpàtich primer actor D. Antoni Piera ha portat als Tribunals al empresari del Teatro Principal, D. Albert de Sicilia Llanas.

Segons sembla, 'l Sr. Piera reclama al esmentat empresari 'l pago de la cantitat qu' acredita com a actor del citat teatro.

Obras son amores haurá dit lo Sr. Piera, y ha portat al Sr. Llanas als Tribunals.

Y aixís ha portat á efecte, lo que encare esperém de D. Albert de Sicilia: las obras...

*
Llegim y traduhim:

Un quinto qu' ha arriuat á Málaga, destinat á la sexta companyia del regiment de Borbón, es sort y mut de naixement.

No obstant, ja ho veuhen, fou declarat útil.

Pero aixó no es res.

En lo quartel de Llevant, de la mateixa Málaga, va presentarse fá poch mes d' un any, un minyó que tambe fou declarat útil en lo seu poble pera 'l servey de las armas, y que á pesar de tal declaració, li faltavan los brassos.

Aviat veurém als exércits, sense brassos y camas, conduhits á la batalla en carretó.

Son membres que en los temps que corrém, ja no serveixen.

Pera ser carn de canó, sobran las camas y 'ls brassos.

Aixís ho diuhen los minyons que tornan á la pátria.

*
Per home de gran enteniment, l' arcalde de Tarrassa:

Va enterarse de que un subjecte, representant per cert, de una casa editorial de la ciutat de Valencia, recorria la població regida per sa arcaldesca vara oferint un periódich titulat «La Perla Artística» y semblantli, tal vegada que la *perla* podia ser falsa, va fer ficar al esmentat representant al calabosso.

Aqueixa «Perla Artística» es una revista de modas y brodats ó siga una revista inofensiva en tota la extensió de la paraula.

Per moltes autoritats, sols son ben vistos los periódichs que defensen los tarugos electorals.

*
A Madrid continuan sense interrupció los incidents promoguts per lo tranvia eléctrich.

D' aquet tranvia haurá de fugirsen com de la peste.

Y s' haurán d' establir cordons de ciutadans que desitjin viure, pera que no permetin sa entrada á Barcelona.

De lo contrari, dintre de poch anys, aquesta ciutat quedarà completament deserta.

Tots sos habitants haurán mort *per mor* del Eléctrich.

Mentres agonitzi l' últim barceloní, Mister Morris farà 'l paquet y s' en entornará á la seva terra.

*
Entre 'ls toros que debian lidiarse diumenge passat en aquesta plassa, n' hi havia un que 's deya *Sagasta*.

—¿Sagasta? Ja no 'ns estranya que tingués de suspender la corrida á causa de la pluja.

Ailá ahont se sent aquet nom, se suspén tot: desde las garantias constituciona's á la respiració del contribuyent.

*
Se diu que si 'l senyor Sagasta trobés justificada la concessió de la gran Creu de San Fernando al general *Baylet* aquet no tindria inconvenient en acceptar la cartera de Guerra en un ministeri Sagasta.

¡Oh, ja, ja! ¡Hasta sense la creu podria acceptarla!

Pero D. Práxedes tractantse d' aquesta creu es segur que farà mala cara

L' espasa Lagartijo 's troba en peri'l de mort, á causa de la *cogida* que tingué á Madrid lo diiluns passat.

Sentim vivament la desgracia del esmentat *espasa*, perquè al cap de vall, á pesar de ser torero, no deixa de ser un semblant nostre.

Pero, no 'ns cansarém may de repetir qu' es una vergonya per una nació que vol figurar entre las civilisadas, l' espectacle que ab molt mala sombra s' ha calificat de nacional.

¡Prou toreros! Hi ha molts camps que no 's cultivan per falta de brassos.

Lo jornalier que cava 'l camp no fa la fortuna de la gent de *coleta*..., pero es mes civilisat, sens dupte.

*
Havém conegut molts empresaris, y alguns en coneixém encare, que per informals no tenen desperdici; pero per empresari despreocupat y nascut á lo que sembla, per rebre bofetadas, no titubejém en senyalar al Sr. Magi Ribera, subjecte que com molts peixos se porta l' oli y qu' explota un teatro de la industriosa població de Tarrassa.

Creyém que per mostra bastará un botó:

Segons referencias, lo nostre simpàtich D. Magi, havia contractat pera pendre part en la funció que en son teatro havia de donarse 'l dia 13 del corrent mes, á una artista d' aquesta ciutat; pero l' aludit empresari, atenentse potser á que, *de sabís es variar d' opinió*, va mudar de pensament y ab molta tranquilidat va organitzar la funció corresponent al indicat dia, sense preocuparse de que pera la mateixa tenia á una artista contractada.

No obstant, per un resto de delicadesa, ó mes ben dit, per' que l' artista no comparegués á Tarrassa, y descubris lo pastel, algunas horas avants va notificar á la senyora contractada, que suspengués lo viatge ja que la funció en que havia de pendre part havia sigüt també suspesa.

La nostra artista, la qual essent ja contractada, no havia acceptat altras proposicions, no va considerar prou correcta la conducta del anomenat empresari, y á pesar de l' ordre de suspendre 'l viatge, va presentarse á Tarrassa, y un cop allí vegé que lo d' haverse suspés la funció era sols una farsa de que s' havia valgut lo Sr. Ribera, pera no abonarli la cantitat convinguda.

Y com que la contractada, entengué que sent lo dia 13, qu' es lo que correspón á las donas *per rahó del seu punt*, no devia permetre qu' un empresari 's burlés del sexo débi., encare qu' altras voltas ho hagués realisat impunement, va invitar, primer, á son deutor, á que li abonés la cantitat que verdaderament tenia dret á cobrar, y com aquet quedés tan *fresch* com si li diguessin «Llucia» va posar-lo calent á copia de bofetadas, las quals per mes que 's diga que *manos blancas no ofenden* van deixar las galas del empresari infladas com un bot y vermellas com un bitxo.

De cor felicitem á la valenta artista, recomenant al propi temps al *pacient* que sempre vagi provehit d' una ampolleta d' árnica, ja que l' árnica es molt bona pe 'ls tantos, y tenim observat que las bofetadas fan com los badalls: s' encomanan.

Diuhem que gat escaldat
ab aygua tebia 'n té prou;
l' empresari escarmentat
dirá: «Ja fará bondat,
que la galta encare 'm cou.»

.....
Tota reclamació podrá dirigirse á l' Administració y Redacció del periódich

6, SANT RAMON, 6.—BARCELONA

LA TOMASA
DEU L' HAGI PERDONATI!

Lo capitá está perdut
y crida á sos marinés...
sols un mariner hi acut:
'I qu' ho fá tot al revés.
Pobre náufrech! ¡Ben mort es!

SECCIO DE TRENCA-CLOSCAS

XARADA

Part del cos es la *hú* girada
per menjar es la *segona*;
tersa-inversa es de gran preu
y el *Total* es nom de dona.

SISKET D. PAULA.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1	2	3	4	5	6	7	8	—Poble catalá	
5	1	5	7	8	8	1	-	»	»
3	4	2	2	7	6	-	»	»	»
2	2	7	8	5	-	»	»	»	»
1	8	4	8	-	»	»	»	»	»
5	4	5	-	»	»	»	»	»	»
4	5	-	»	»	»	»	»	»	»
5	1	5	-	»	»	»	»	»	»
6	4	8	1	-	»	»	»	»	»
1	8	6	7	5	-	»	»	»	»
3	1	6	1	8	4	-	»	»	»
6	4	8	6	4	5	1	-	»	»
6	1	8	8	1	5	5	1	-	»
5	1	8	6	7	1	2	-	»	»
3	4	8	7	2	2	-	»	»	»
5	1	8	8	1	-	»	»	»	»
5	3	4	5	-	»	»	»	»	»
4	5	4	-	»	»	»	»	»	»
5	7	8	1	-	»	»	»	»	»
1	2	7	2	7	-	»	»	»	»
3	4	8	7	2	2	-	»	»	»
6	1	8	6	7	2	2	1	-	»

S. FERRAS.

GEROGLÍFICH

SI RI

IIIII

SENY

D DIT

X A

QUIMET BORRELL.

GEROGLIFICH COMPRIMIT

T E LL

PEPET PANXETA

XARADA RÁPIDA

Aliment y article; tot actriu catalana.

SALLENT.

SOLUCIONS

À LO INSERTAT EN LO NÚMERO 532.

- Xarada—O—ve—lla.
- Anàgrama—Llosa—Ollas.
- Logogrifo numérich—Cambrils.
- Geroglífich—Cardona.
- Candeia bro numérich—Marcelino.
- Tarjeta—El santo de la Isidra.

SOLUCIONS

À LO INSERTAT EN LO NÚMERO 533.

- Xarada rápida—Cap-de-vila.
- Trenca-caps humorístich—Capellades, Carmona, Sort.
- Logogrifo numérich—Camilo.
- Geroglífich—Com mes deutes mes acreadors.
- Geroglífichs comprimits—
I Notari. II Cabra.

NOTA—Tota reclamació podrà dirigirse á la Administració y Redacció del periódich, carrer de Sant Ramon, num. 6, Litografia.